

Vzdelávanie nasledovaním, výchova príkladom

V našich domovoch i školách sa koná trvalý zápas o ľudskosť, neustály súboj o poznanie i spravodlivosť. Vzájomné ovplyvňovanie rodičov a detí, spoločné pretváranie sa učiteľov a ich študentov. Väčšinou súhlasíme, že jednou z prvých ľudských vecí je výchova a vzdelávanie v rodine aj v každom spoločenstve.

Zvyšovať hodnotu rodiny

Úplná rodina je nevyhnutným základom pre každé ďalšie ľudské spoločenstvo (aj obec, národ, štát). Dobre fungujúca rodinná bunka je najprirodzenejším miestom, kde sa dieťa učí poznávať svet, rozvíjať reč a myslenie, chápať spoločenské vzťahy. V rodine sa najlepšie vnímajú zväzky solidarity medzi generáciami i celá ďalšia súdržnosť ľudskej spoločnosti. Pre každého mladého človeka by mala byť jeho rodina (aj náhradná) ako domovský prístav pre loď vracajúcu sa z morských búrok. Najdôležitejšou úlohou v rodine je vytvorenie zodpovedného sebedomia pre vôľu konať v prospech hlbokej ľudskosti a vzájomnej spolupráce. Systematická, aj štátom podporovaná, materiálne i duchovne vyvážená, rodinná výchova môže byť zárukou dlhodobého vývoja ľudských osobností pripravených pre trvalo rozvíjajúcu sa spoločnosť. Rodinná, zodpovednými manželmi vedená, výchova musí zostať miestom láskavej spolupráce pre harmonický rozvoj väčšiny našich detí. Mnoho odborných výskumov ukázalo, že sociálna súdržnosť, príľnutie k trvalým hodnotám, ochota na spolužitie je výsledkom zodpovednej rodinnej výchovy. Rodina – prirodzený základný článok spoločnosti má byť ochraňovaná ako trvalá spoločenská hodnota pre ľudské dozrievanie a primeranú výchovu.

Usmievavá škola

Do škôl by mala znova prísť nezištná radosť i vytrvalá zodpovednosť. Učitelia ako ľudia s pedagogickým talentom a výchovnou obetavosťou, ovládajúci etickú filozofiu školskej výchovy i vzdelávania majú byť príkladom nielen všeobecnej dobroprajnosti a obetavosti, ale aj zárukou spravodlivej zodpovednosti. Je potrebné na základe elementárneho poriadku v školách uplatniť pedagogické i metodické princípy osvedčených výchovných a vzdelávacích postupov. Výchovu treba zľudštiť, vzdelávanie zvnúorniť. Školy možno vyprofilovať v záujme rodičov i miestneho spoločenstva, žiakom na príkladoch naznačiť uplatnenie morálnych a charakterových kvalít. Nemožno si naďalej pliesť slobodu s anarchiou, uvoľnenie s bezbrehosťou. Škola ako myšlienkový základ budúceho osobného i pracovného života má hlásať aj idey a o nich debatovať, ukazovať ich uplatnenie, dokazovať ich význam. Cieľom je aj oživenie svedomia, podnecovanie obetavých činov, užitočných skutkov. V školstve treba prestať s manipulovaním, klamstvami i sebachválou. Máme čo naprávať, narovnávať pokrivené a oživovať zadušané. Treba prekonať nielen mravnú katastrofu a materiálnu chudobu, ale aj duchovú biedu a pracovnú pohodlnosť. Ďalšie zmeny sú potrebné predovšetkým v kritickom myslení, pri odhaľovaní skrytých spoločenských vzťahov. Spojenie hlbokých tvorivých myšlienok s nezištnými skutkami je to, čo hýbe aj školským svetom.

Obetavé presvedčenie pre znovuvykročenie

V našich školách i rodinách má platiť, že vplyv na mládež je cennejší než bohatstvo. Je najvyšší čas vrátiť kritickému mysleniu a samostatnému zmysluplnému vzdelávaniu jeho hodnotu i význam. Každý učiteľ a vychovávateľ by mal pochopiť, že možno prvoradou je duchovná obnova, hľadanie trvalých hodnôt, mravná zodpovednosť za systematickú plnohodnotnú výchovu a hlbšie vzdelanie. Potrebujeme vyváženejší vzťah poznávacích a etických orientácií, hľadanie a ponúkание skutočných trvalých hodnôt v oblasti rozvoja intelektu, citov, svedomia, morálky i odbornej práce. Hlavným cieľom je oslobodenia ducha k múdrosti a šľachetnosti, pochopenie vlastnej úlohy vo svete, hľadanie zmyslu i významu života na pozadí pravdy, lásky i krásy.

V rodine i škole sme užitoční cez reálne skutky. Hráme nesmierne dôležitú hru o formovanie každej jednotlivéj ľudskej osobnosti a jej odbornej profesie. Snažme sa, aby prevládlo nadšenie pre nesfalšovanú spravodlivosť a všeobecné dobro. Znášajme aj drobné protivenstvá, aby sme sa posilnili v chápaní slobody iných. Buďme dobrotiví, nie ľahkomyselní, pokojní, ale nie senilní, dobroprajní, ale nie rozhadzovační, trochu bezstarostní, ale nie necitliví, prísni, ale spravodliví, pomáhajúci, ale nároční, dôslední, ale láskaví. Vnútorne súhlasme, že rodina i škola musia zostať zdrojom ideálov, kolískou svedomia, základňou mravnosti i dielňou ľudskosti.

(Dušan Jedinák)